

Mededelingen

Achtergrondinformatie

Als extra service voor de abonnees zal vanaf nu incidenteel aandacht besteed worden aan een thema/onderwerp waarvoor in liberale kring belangstelling bestaat en waar de bestuursleden en gemeenteraadsleden veel vragen over krijgen van hun achterban.

Een dergelijk thema wordt dan in 1 of 2 pagina's uitvoerig belicht, problemen worden geanalyseerd en beleidslijnen geschetst.

De eerste keer zal het thema Deregulering worden behandeld. Voor vragen of opmerkingen kunt u contact opnemen met het betrokken Kamerlid.

Een nota en rapport over dit onderwerp kan tegen betaling worden besteld bij de VVD en prof. mr. B.M. Teldersstichting.

Nota's en brochures

- Actieplan „Bestrijding criminaliteit en vandalisme”. Dit actieplan van de VVD Tweede-Kamerfractie kan worden besteld door een bedrag van f 7,50 over te maken op gironummer 4018232 t.n.v. VVD-Informatierekening te 's-Gravenhage, onder vermelding van: „Bestrijding criminaliteit en vandalisme”.
- Notitie „Voorlichting aan niet-Nederlandse-ingezetenen” Rapport „Culturele minderheden en kiesrecht, een liberale beleidsvisie”
Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1986 zullen naar alle waarschijnlijkheid niet-Nederlandse-ingezetenen voor de eerste maal het kiesrecht hebben. Om op deze nieuwe situatie te kunnen inspelen en besturen van afdelingen en centrales te kunnen adviseren met betrekking tot de wijze van benaderen van deze nieuwe groep kiezers, heeft het hoofdbestuur een werkgroep in het leven geroepen die met concrete aanbevelingen moest komen.
Deze werkgroep heeft haar adviezen op schrift gesteld en het hoofdbestuur heeft de notitie „Voorlichting aan niet-Nederlandse-ingezetenen” en het rapport „Culturele minderheden en kiesrecht een liberale beleidsvisie” goedgekeurd.
Aan alle afdelingsbesturen is inmiddels een exemplaar toegezonden van deze notitie en het rapport. Extra exemplaren kunnen besteld worden door een bedrag van f 4,50 over te maken op gironummer 4018232 t.n.v. VVD-Informatierekening te 's-Gravenhage, onder vermelding van N.N.I.
- Nota Deregulering en Privatisering in theorie en praktijk. De nota van de Tweede-Kamerfractie van de VVD kan besteld worden door een bedrag van f 7,50 over te maken op gironummer 4018232 t.n.v. VVD-Informatierekening te 's-Gravenhage, onder vermelding van:
„Nota Deregulering en Privatisering in theorie en praktijk”
- Geschrift nr. 53 van de prof. mr. B.M. Teldersstichting; Deregulering, een liberale visie.
De abonnees die rapport nr. 53 hebben aangevraagd

ontvangen rond 15 december een exemplaar.
Dit geschrift kan worden besteld door f 8,50 over te maken op gironummer 3349769 t.n.v. prof. mr. B.M. Teldersstichting te 's-Gravenhage, onder vermelding van rapport nr. 53.

Studiefinanciering

In een uitgebreide commissievergadering is 4 december gesproken over een nieuw stelsel van studiefinanciering. Minister Deetman heeft daarvoor een nota uitgebracht en een wetsontwerp aangekondigd.

Het huidige stelsel heeft vele nadelen, het is verbrokkeld en ingewikkeld, studenten in het tertiair onderwijs komen er beter van af dan leeftijdsgenoten in het secundair onderwijs (vooral in het M.B.O.) en er is ook het principiële punt, dat het huidige stelsel te weinig ruimte geeft voor een onafhankelijke positie van de student ten opzichte van zijn ouders.

Een aantal uitgangspunten van het nieuwe voorstel beoordeelt de VVD positief: Er komt nu een **wettelijke** regeling, die de betrokkenen rechtszekerheid en continuïteit garandeert. Een tweede voordeel is de eenvoudiger opzet van de regeling. Ten derde wordt de behandeling van studenten in het tertiair en secundair onderwijs meer gelijkwaardig.

Op principieel gebied wordt winst geboekt door een vergrote zelfstandigheid van de student ten opzichte van zijn ouders en wel in twee opzichten, ten eerste komt er een basisbeurs voor iedereen (kinderbijslag voor kinderen van 18 jaar en ouder vervalt; een studerend kind krijgt de basisbeurs) hetgeen wil zeggen dat niemand meer 100% van zijn ouders afhankelijk is, ook al heeft hij zelf geen verdiensten; en ten tweede omdat er meer studenten onder het nieuwe stelsel vallen. (o.a. MBO).

Over de inkomenspolitieke gevolgen van het nieuwe stelsel van studiefinanciering bestaat nog onduidelijkheid en bij de schriftelijke behandeling van het aangekondigde wetsontwerp komen we hier zeker nog op terug.

Afhankelijkheid van ouders

Op één centraal punt voldoen de voorstellen toch niet helemaal aan de wensen van de VVD: De financiële onafhankelijkheid van de student ten opzichte van zijn ouders wordt slechts gedeeltelijk gerealiseerd. De noodzakelijke budgettaire beperkingen (het nieuwe stelsel mag niet meer kosten) zijn hier belangrijke hinderpalen, maar volgens de VVD is er toch een aantal manieren denkbaar om dit doel van de financiële onafhankelijkheid sneller te realiseren. Ten eerste kan de aanvullende beurs (dus: boven de basisbeurs voor iedereen) worden omgezet in een rentedragende lening, zodat de rentebetalingen kunnen worden gebruikt voor het realiseren van een grotere onafhankelijkheid van de ouders.

Ten tweede is er de mogelijkheid, dat schulden, die onder het huidige stelsel zijn opgebouwd, versneld worden afgelost. Ten derde is het goed denkbaar, dat niet alle

beschikbare rentedragende capaciteit in het nieuwe stelsel ook inderdaad door studenten zal worden gebruikt. Ter vermijding van een hoge studieschuld kan een student immers besluiten om niet het maximale bedrag aan rentedragende lening op te nemen. Het geld wat hiervoor beschikbaar komt, kan worden benut voor verbetering van het stelsel.

Toegankelijkheid hoger onderwijs

Op het ogenblik is nog niet duidelijk geworden of het nu voorgestelde stelsel van studiefinanciering ook gevolgen heeft voor de toegankelijkheid van het hoger onderwijs voor mensen uit de verschillende bevolkingsgroepen. Zo kan de vraag worden gesteld of de rentedragende leningen en de schuldenopbouw er in psychologische zin toe kunnen bijdragen, dat studenten uit de lagere inkomensgroepen worden benadeeld. Naar onze mening is de voorgestelde terugbetalingsregeling echter zodanig, dat zo'n psychologische drempel er niet hoeft te zijn. Bij de aanbidding van het wetsontwerp zal in de Memorie van Toelichting de minister de gevolgen van het nieuwe stelsel voor dit gebied uiteen moeten zetten. Zo'n uiteenzetting zal natuurlijk moeten zijn gebaseerd op de nieuwste gegevens van statistiek en wetenschap.

De VVD heeft zich ertegen uitgesproken, dat het nieuwe stelsel een element van leeftijdsafhankelijkheid bevat, een eerstejaarsstudent heeft niet minder geld nodig dan een ouderejaars! Tevens hebben wij de suggestie gedaan om de hoogte van de vergoeding van de directe studiekosten te laten afhangen van de studierichting. De minister zag op dit punt uitvoeringstechnische bezwaren. Voor de VVD is het ook nog niet beslist of het verstandig is om de verhouding tussen pure „beurs" en de aanvullende financiering te laten afhangen van het onderwijsniveau. De VVD bracht op dit punt enkele bezwaren geuit door de Akademische Raad in herinnering (een student in het wetenschappelijk onderwijs heeft niet per definitie een betere draagkracht dan een HBO-er!). In verband met de problematiek van een hoger collegegeld deed de VVD de suggestie om die door de student zelf te laten financieren eventueel door verhoging van het rentedragende deel van de studiefinanciering. Op die manier wordt niet tegelijk met de collegegeldverhoging opnieuw de afhankelijkheid van de student ten opzichte van z'n ouders vergroot.

Tenslotte uitte de VVD-fractie als bezwaar, dat de positie van particuliere studiefondsen in het stelsel zoals in de nota voorgesteld, volstrekt zou worden uitgehold, omdat alles wat studenten van particuliere studiefondsen ontvangen in mindering zou worden gebracht van de overheidsfinanciering.

De VVD heeft voorgesteld met de inkomsten uit particuliere studiefondsen hetzelfde te doen als met eigen verdiensten van de student, namelijk tot een bedrag van f 2000,- vrijstellen.

Resumerend vindt de VVD dat met de invoering van een stelsel van studiefinanciering zoals nu geschetst een stap in de goede richting zou worden gezet. Een doorbraak wordt bereikt in de richting van een grotere zelfstandigheid van de student. Het voorstel is op het ogenblik nog niet ideaal, maar invoering ervan biedt in de toekomst natuurlijk nog mogelijkheden om tot verdere bijstelling en verbetering te komen.

(Voor nadere informatie: drs. D.J. Dees, tel. 070-614911, ist. 2191.)

Onderwijsbegroting (deel 1)

Het onderwijs moet per definitie toekomstgericht zijn. De vraag is: hoe ziet die toekomst er uit en hoe moet het onderwijs daarop inspelen?

In tegenstelling tot onderwijsnota's van nog maar enkele jaren geleden, waarin gelijke kansen en zelfontplooiing centraal stonden is de thematiek omgeslagen naar onderwerpen als jeugdwerkloosheid, aansluiting onderwijs op de arbeidsmarkt, het inspelen van onderwijs op een voortschrijdende technologie en rendement en financiering van het onderwijs. Het Bureau McKinsey concludeert in het rapport „Innovierend onderwijs in een veranderende maatschappij", dat het Nederlandse onderwijs ondoelmatig is, veel te weinig beroepsgericht, niet inspeelt op de technologische ontwikkelingen, het rendement te laag is, de financiering voor een groot deel geldverspilling oplevert, veel te veel studenten een opleiding kiezen die tot werkloosheid leidt en niet in een beroep terecht komen waarvoor zij zijn opgeleid, dat de vraag naar bedrijfskundigen en hooggekwalificeerden maar voor éénderde wordt voldaan. Zowel de aangekondigde beleidsnotitie over het Lyceum als de versterking van het Beroepsonderwijs (zie het rapport Wagner) kunnen hiervoor oplossingen bieden.

Teleurgesteld is de VVD-fractie over het niet nakomen van de vorig jaar gedane toezegging om met een totaal-inventarisatie van knelpunten, verlangens en beleidsvoorname-ns op het terrein van het Beroepsonderwijs te komen.

Tweede fase

De VVD-fractie heeft grote zorgen over de invulling van de Tweede Fase van het Wetenschappelijk Onderwijs. De kwaliteitsvraag vanuit de samenleving moet beantwoord worden door een goede invulling van de Tweede Fase, waarin de allerbesten zich kunnen bekwalimen. Als de Minister hieraan geen gevolg geeft, dan onderschat hij zijn verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van wetenschap en technologie en de rol, die ons land daarbij moet spelen. Recente signalen uit het bedrijfsleven, vragend om goed opgeleide specifieke deskundigen, spreken duidelijke taal.

HBO

In het vernieuwende en versterkende HBO staat op dit moment de STC-operatie centraal (Samenwerking-Taakverdeling-en-Concentratie). Hierover de volgende vragen aan de Minister:

- Wat gaat hij doen met de publicatie van de HBO-raad over het verloop van het STC-proces, hoe kijkt hij tegen de huidige ontwikkeling aan?
- Wanneer komt de definitieve notitie over beheer en bestuur van de HBO-instellingen?
- Hoe wil de Minister voorzien in voldoende administratieve mankracht van de instellingen om de STC-operatie te kunnen verwerken? Juist met het oog op de weg naar een meer samenhangend stelsel van Hoger Onderwijs zal de identiteitsvraag meer en meer ter discussie komen. De VVD wil die discussie graag met de Minister aan en gevraagd werd naar zijn bereidheid daartoe.

Onderwijsvernieuwing

Bij het zoeken naar een evenwicht tussen behoud van de verworvenheden van de jaren zestig, de realiteit van de jaren tachtig en met het oog op de toekomst staat voor de VVD het kind en zijn/haar ontwikkeling centraal. Ieder kind is uniek en heeft recht op een eigen ontwikkeling. Daarbij dienen minder begaafden extra steun en hoog begaafden ruim baan te krijgen. Het onderwijs zal daarbij ruimte moeten bieden voor de ontwikkeling van cognitieve, sociale,

creatieve en emotionele aspecten. Er komt echter een moment, dat in het onderwijs niet primair de ontwikkeling van het kind normatief kan zijn, maar de eisen, die vanuit de samenleving aan het onderwijsproduct gesteld worden. Soms gaan beide samen, soms lopen ze uiteen. De vraag waar dat omslagmoment moet komen te liggen, kan niet vanuit de onderwijsstructuur worden opgelost, maar is veel eerder een vraag van onderwijsinhoud en het verschil in ontwikkeling van ieder kind op wellicht één en dezelfde leeftijd. De vraag waar dat omslagmoment moet liggen is de kern van de verdeeldheid in de Nederlandse onderwijspolitiek, die nu al jaren duurt en die zich concentreert rond de vraag van de inrichting van ons Voortgezet Onderwijs. De VVD-fractie zal, ook al zal zij zich loyaal houden aan het Regeerakkoord, ook in de toekomst op principiële gronden blijven vasthouden aan een systeem, waarin keuzevrijheid van ouders en individuele ontwikkelingsmogelijkheden van kinderen voorop staan. Onderwijsvernieuwing is niet alleen een kwestie van politieke wenselijkheid. Onderwijsvernieuwing – meer algemeen de kwaliteit van het onderwijs – is veel meer afhankelijk van de vraag of we in staat en bereid zijn de onderwijsgevenden het benodigde instrumentarium te geven. Wat hoor je in de scholen? Er heerst onrust. Naast afwijzing is er ook begrip voor de noodzaak van de bezuinigingen. De bezuinigingen hebben echter ontegenzeggelijk taakverzwaring tot gevolg gehad. Is hun normale taak zwaarder geworden, daar bovenop wordt van hen verlangd op vele fronten vernieuwingen door te voeren, al dan niet op basis van wetgeving.

Arbeidsomstandigheden

De op zich zelf lofwaardige pogingen van de Minister om zoveel mogelijk werkgelegenheid te behouden heeft geleid tot de situatie, dat globaal zo'n zeven verschillende categorieën onderwijspersoneel werkzaam zijn, hetgeen een enorme druk op de school-organisatie legt. De circulatiestroom gaat onverminderd voort. Het ziekteverzuim in het onderwijs, met name in de AVO-sector, neemt toe, terwijl andere sectoren juist een daling te zien geven. Het is daarom dringend nodig onderzoek te doen naar en verbetering te brengen in de arbeidsomstandigheden van het onderwijzend personeel en naar preventie van verzuim en invalidering.

Bij afnemende middelen en noodzakelijke aanpassingen moet het aspiratie-niveau omlaag. We moeten grenzen stellen aan de vernieuwing, die van bovenaf gevraagd wordt. Dat is geen kritiek op de vernieuwing zelf, die op vele fronten nodig is, maar wel op het tempo, waarin dit moet. Er dreigt een vervreemding tussen overheid en veld. Dat is voor geen van beide goed.

De problematiek van de taakverzwaring heeft nog een tweetal andere aspecten: de werkgelegenheidssituatie en de opleidingen. De VVD spoort de Minister aan zich de komende tijd hier nadrukkelijk mee bezig te houden en voor de zomer van 1985 een meerjaren-aanpak van de werkloosheid te presenteren. Daarbij kunnen nog de mogelijkheid van educatief verlof (zie het recent gepubliceerde NGL-rapport) en de in- en uitstroombaciteit van opleidingen niet onbesproken blijven.

Op 30 november heeft het Kabinet overeenstemming bereikt over de uitwerking van het ambtenaren-accordeo. Naar ons oordeel moet al het mogelijke worden gedaan om verdere taakverzwaring binnen de school te voorkomen.

Gegevens over taakverzwaring, ziekteverzuim en invalideringsfrequentie zeggen niet alleen iets over de positie van onderwijsgevenden, maar ook over de toekomstmogelijkheden van kinderen. De kwaliteit van het onderwijs heeft alles te maken met de kwaliteit van de man of vrouw voor de

klas en dus met de kwaliteit van de opleidingen. De VVD-fractie heeft nadrukkelijk de wens op tafel gelegd hier nu met spoed aan te werken. Daar hoort onder andere ook verplichte periodieke nascholing bij. Met betrekking tot het knelpuntenbeleid Voortgezet Onderwijs drong de heer Franssen aan op een samenhangend beleid, waarbinnen het knelpuntenbeleid geïntegreerd is en niet geïsoleerd blijft staan. Knelpuntenbeleid moet een herkenbaar deel van het beleid worden.

Binnen het Voortgezet Onderwijs blijven de lesuitval en het schoolverzuim terugkerende problemen. Wij verwachten van de staatssecretaris op korte termijn concrete stappen op dit punt.

Binnen de nu voorgestelde begroting vormt het bedrag van f 140 miljoen welhaast een magisch getal. Zowel om principiële redenen als uit het oogpunt van lastenverzwaring voor de middengroepen heeft de VVD-fractie het voorgestelde schoolgeld voor leerplichtigen afgewezen.

Elders binnen de begroting dekking tot ditzelfde bedrag te vinden is problematisch uit een oogpunt van onderwijskwaliteit, toegankelijkheid van het onderwijs en werkgelegenheid. Het overnemen van het door de Regering aangeerde alternatief van de voorstellen in de Retributie Nota roept bezwaren op. Verhoging van collegegelden voor Wetenschappelijk Onderwijs en Hoger Beroepsonderwijs, zolang het aangekondigde nieuwe stelsel van studiefinanciering nog niet operationeel is, stuit bij ons op problemen. Het desalniettemin verhogen van de schoolgelden voor niet-leerplichtigen roept het risico op van onevenwichtige verhoudingen in het totaal van eigen bijdragen voor het onderwijs. Is een verhoging van de eigen bijdrage onontkoombaar, dan stellen wij daarbij de volgende voorwaarden:

1. er dient sprake te zijn van geleidelijkheid uit een oogpunt van grenzen aan lastenverzwaring;
2. de middengroepen dienen ontzien te worden;
3. in het kader van de na te streven ouder-onafhankelijkheid, zouden niet de ouders van nu, maar de afgestudeerden van later met de retributie moeten worden geconfronteerd, om reden waarvan wij menen dat faciliteiten moeten worden gecreëerd om rentedragende leningen te sluiten ter betaling van de retributies. Goed onderwijs vandaag legt de basis voor de kwaliteit van de samenleving van morgen. Er is een duidelijke tendens tot individualisering en meer pluriformiteit. Economische, technologische en maatschappelijke ontwikkelingen gaan snel en vragen om een samenhangende aanpak. Daarbij zijn er grenzen aan wat de overheid kan doen. Daarom is individuele ontplooiing, spreiding van verantwoordelijkheid, deregulering en decentralisatie nodig. Waar de overheid regelend terugtreedt, is de controle op de kwaliteit van het onderwijs door het stellen van eindtermen en een goed toegeruste inspectie nodig. Maar allereerst goed toegeruste onderwijsgevenden. De kansen van kinderen liggen voor een belangrijk deel opgesloten in de mate van hun deskundigheid.

(Voor nadere informatie: J. Franssen, tel. 070-614911, tst. 2084.)

Begroting onderwijs (deel 2)

De invoering van de basisschool op 1 augustus 1985 staat voor de deur. Daarom moet de vraag gesteld worden of de voorbereidingen voldoende zijn geweest. Helaas is het antwoord ontkennend. Al bij de behandeling van de Overgangswet Basisonderwijs in het voorjaar 1983 heeft de

VVD daarvoor gewaarschuwd. Die waarschuwing is toen door Regering én PvdA en CDA in de wind geslagen. De problemen zijn de volgende:

1. Onderwijsinhoudelijk komt er van de beoogde vernieuwing weinig terecht: De leerkrachten zijn onvoldoende voorbereid, de schoolwerkplannen komen moeilijk tot stand, de leermiddelen zijn niet aangepast en de huisvesting is in veel gevallen niet adequaat.
2. Bestuurlijk zijn er nog veel onduidelijkheden, omdat een aantal algemene maatregelen van bestuur nog niet zijn afgekondigd.
3. Financieel is er grote onduidelijkheid. De Kamer is nog steeds niet geïnformeerd over de nieuwe bekostigingssystematiek gebaseerd op de voorstellen van de Commissie-Londo. De verwachting is nog steeds, dat er onvoldoende middelen zijn om de basisschool op een aanvaardbare manier te laten starten en het vraagstuk van de tekorten op onderwijs bij de gemeenten op te lossen.

Helaas is er geen weg terug meer. De fractie heeft daarom voor het volgende gepleit:

1. Het aspiratieniveau met betrekking tot de vernieuwing drastisch te verlagen en de scholen de ruimte te geven zich in hun eigen tempo vanuit de bestaande situatie te ontwikkelen.
2. Grote spoed te betrachten met de regelgeving zonder weer in onleesbare circulaire te vervallen.
3. Financiële prioriteiten te stellen. De VVD-fractie heeft vastgesteld f 20 miljoen extra beschikbaar te stellen door de middelen, die gereserveerd waren voor regionalisatie en voor zogenaamde „kosten beheer en bestuur“ daarvoor te gebruiken. Bovendien zou het bedrag, dat nu gereserveerd is voor verhoging van de uitgaven voor onderwijsvoorrangsbeleid gebruikt kunnen worden.

Politiek liggen deze voorstellen nogal gevoelig. De meerhoofdige schoolleiding hoeft van de VVD niet, maar de fractie acht dat een zaak, die aan bevoegd gezag en werknemers moet worden overgelaten. Grote problemen heeft de VVD met de zogenaamde „schoolscore“, die de extra leerkrachten voor het bestrijden van onderwijsachterstanden regelt. Daarin wordt de achterstand van het kind bepaald door opleiding en beroep van de ouders. Het is maar de vraag of die directe relatie altijd te leggen is. Bovendien vallen vele kinderen, die wél onderwijsachterstanden hebben, hier niet onder. Voorts heeft de VVD ernstige bezwaren tegen de aantasting van de privacy van de ouders, tegen de stigmatiserende werking, tegen de grote fraude-gevoeligheid, tegen de oncontroleerbaarheid en tegen de administratieve rompslomp. Bovendien vindt overlapping plaats met het onderwijsvoorrangsbeleid, waar nog een aparte wet voor komt en het zorgverbredingsbeleid, dat ook nog apart besproken zal worden. De tijd ontbreekt om nog vóór 1 augustus 1985 een fundamenteel andere weg in te slaan.

Daarom heeft de fractie een motie ingediend, die een geheel andere methodiek op termijn voorstelt. Hoofdpunten daarin zijn:

- signaleren, kwantificeren en kwalificeren van achterstanden gebeurt door de leerkracht, zodanig geholpen door derden.
- er worden meetinstrumenten ontwikkeld (voorzover al niet beschikbaar) waardoor de achterstand concreet is uit te drukken en vergelijkbaar wordt met andere kinderen c.q. andere scholen.
- aan de hand van een te ontwikkelen sleutel worden bij X-achterstanden Y-faciliteiten per school toegekend.
- de school zal concreet moeten aangeven op welke wijze de extra-faciliteiten voor bestrijden van onderwijsachterstanden zullen worden gebruikt.

De VVD heeft een dringend beroep op de Regering, de andere fracties en het onderwijsveld gedaan om dit voorstel nader uit te werken.

(Voor nadere informatie: H.F. Dijkstal, tel. 070-614911, tst. 2292.)

Begroting volksgezondheid (1)

Bij de behandeling van de begroting Volksgezondheid heeft de VVD-fractie een aparte dereguleringsoperatie voor de gezondheidszorg bepleit. Ook in deze sector is er een toenemende bureaucratie. De regeldichtheid is groot en de bestuurslasten zijn hoog. Uit tal van voorbeelden blijkt bovendien dat overheidsregulering ook contraproductief kan uitwerken. Sommige maatregelen tot kostenbeheersing hebben de uitgaven eerder doen stijgen dan dalen. De planningsprocedures zijn veel te ingewikkeld en de normen te gedetailleerd.

Volgens de VVD is met name de weg van een te sterke overheidsregulering te verstarrend gaan werken. Daarom bepleit de VVD een nieuwe strategie waarin overheidsregulering wordt gecombineerd met een meer marktgerichte benadering. Elementen daarvoor zijn:

- a. meer prikkels tot kostenbeheersing aan de aanbodzijde van de gezondheidszorg door aanpassingen in de tarieven- en verzekeringswetgeving;
- b. meer keuzevrijheden en prikkels tot een zuinig gebruik aan de vraagzijde via het verzekeringsstelsel.

De VVD wees erop dat tal van recente studies en rapporten de noodzaak van zo'n koerswijziging onderstrepen. De VVD heeft kritiek op de wijze waarop de Wet Voorzieningen Gezondheidszorg wordt ingevoerd. Volgens de VVD moet de WVG zich beperken tot een planning van de voorzieningen, waarbij aan de provincies en gemeenten ruime beleidsvrijheid wordt gegeven. Gedetailleerde richtlijnen van het Rijk dienen in het kader van de decentralisatie afgewezen te worden.

Bovendien is het frustrerend voor degenen die met de WVG moeten werken dat beleidsopties, normen en richtlijnen vaak tussentijds veranderen. Daarom heeft de VVD aangedrongen op duidelijkheid en continuïteit in het beleid. De WVG is bedoeld om provincies en gemeenten in staat te stellen een samenhangend stelsel van voorzieningen te ontwikkelen, langs een democratische besluitvorming, met een afstemming op de eigen regionale behoeften, met de mogelijkheid om aan het één wat meer en aan het ander wat minder te doen.

Enkele andere punten, die door de VVD werden bepleit:

- een versterking van de positie van de huisarts en de huisartsengeneeskunde, ook in financieel opzicht;
- medewerking van de overheid aan initiatieven om in ons land aanwezige kennis en capaciteit te exploiteren ten behoeve van het buitenland;
- invoering van standaardverpakkingen van geneesmiddelen met patiëntenbijsluiter.

(Voor nadere informatie: drs. D. Dees, tel. 070-614911, tst. 2191.)

Begroting Volksgezondheid (2)

Als tweede spreker voor de VVD ging Erica Terpstra allereerst in op de voorgenomen extra bezuiniging van 1% op de intramurale gezondheidszorg, bovenop de met de NZR reeds afgesproken 1%-operatie. Gesteld voor de keuzen tussen of regeling van ancienniteitsproblematiek of geheel of gedeeltelijk niet doorgaan van de extra bezuiniging, sluiten wij ons aan bij de keuze van de NZR en de staatssecretaris om allereerst de al lang slepende ancienniteitsproblematiek te regelen, in het vertrouwen dat door een betere zorg-op-maat, ook intramuraal, en een terugdringen van de productie gekoppeld aan de budgettering en de toegevoegde ancienniteitsgelden de extra bezuinigingen in de intramurale zorg zal kunnen worden opgevangen. De VVD had er echter ernstig bezwaar tegen dat bij het opleggen van die extra bezuiniging ziekenhuizen, verpleeghuizen en instituten voor zwakzinnigenzorg over een kam werden geschoren. Juist door de geslaagde verschuiving van intra naar semi en extramuraal is de overgebleven populatie van zowel de zwakzinnigen instituten als verpleeghuizen zeer zorg-intensief. Wij spreken immers over diep-gestoorde geestelijk en/of meervoudig gehandicapten en over chronische verpleeghuispatiënten. De VVD wees op de sterk vergrote werkdruk en de structurele onderbezetting van het personeel.

Geen extra bezuiniging op zwakzinnigenzorg en verpleeghuizen

Na af en toe heftige debatten kreeg mevrouw Terpstra uiteindelijk de steun van een meerderheid van de Kamer en kon zij een (door het CDA medeondertekende) motie indienen om te bewerkstelligen dat de f 30 miljoen, die in 1985 vrij komt door produktievermindering in de ziekenhuizen, geheel ten goede komt aan de intramurale zwakzinnigenzorg en de verpleeghuissector. Daarmee wordt de financiële dekking aangegeven voor het door de VVD gewenst schrappen van de 1% extra bezuinigingen in beide sectoren. In dezelfde motie wordt de staatssecretaris tevens gevraagd om voor 1986 en later tot een structurele aanpassing te komen van de betreffende budget- en personeelsrichtlijnen aan de veranderde populatie.

Samenhangend beleid geriatrische gezondheidszorg

Als tweede hoofdpunt wees de VVD op het ontbreken van een samenhangend beleid met betrekking tot de geriatrische gezondheidszorg. In de meerjarencijfers weer spiegelt zich nog niet de toekomstige demografische ontwikkeling. Nog te veel komen psycho-geriatrische patiënten ten onrechte terecht in psychiatrische ziekenhuizen, nog te veel worden verpleeghuispatiënten geparkeerd in ziekenhuisbedden, nog te weinig worden geriatrische afdelingen van ziekenhuizen benut, terwijl er in de opleiding voor de geriatric of de opleiding van verpleeghuisartsen nog weinig lijn zit. Middels een tweede motie Terpstra wordt de Regering uitgenodigd om binnen zes maanden te komen met een samenhangend structuurplan geriatrische gezondheidszorg, al dan niet met behulp van een kleine commissie alias de commissie Wagner. „Bouwstenen genoeg, wat ontbreekt is het cement en vooral de werktekening!" aldus Erica, die het tevens diep treurig noemde dat de aangenomen VVD motie over verbetering positie verpleeghuispatiënten niet was uitgevoerd. De staatssecretaris zegde in tweede termijn toe aan de onmondigheid van de verpleeghuispatiënten iets te zullen doen. De VVD had ook kritiek op de voorgenomen 4% groei van de Riagg's. Zolang er nog sprake is van soms grote inefficiëntie, onduidelijkheid over effectiviteit en verwarring over diffuse taakopvattingen binnen de Riagg's zelf, kiest de

VVD voor de hogere prioriteit van thuis- en gezinshulp en het wegwerken van onaanvaardbaar lange wachtlijsten voor dagverblijven voor (geestelijk gehandicapte) ouderen. Hoewel de staatssecretaris vooral de prioriteit van deze d.v.o.'s ten volle ondersteunde verzette hij zich met de meerderheid van de Kamer tegen de VVD dekking uit de Riagg groei.

Geen hetze tegen specialisten en huisartsen

Tenslotte riep de VVD op hier en daar bijna hetzachtige kritiek op specialisten en huisartsen te staken. Gerechtaardigde stappen om excessieve inkomens van beroepsbeoefenaren in te dammen, zijn en worden door de VVD gesteund. Om bedoelde cumulatie evenwel van maatregelen, met name ten aanzien van specialisten in academische ziekenhuizen, dienen voorkomen te worden, aldus de VVD. Ook de berichten over de soms nijpende situatie van met name huisartsen dient de Kamer ernstig te nemen. De VVD meent dat met het akkoord tussen de L.H.V. en de Overheid over norminkomens de (onder) grens van het redelijke is bereikt.

(Voor nadere inlichtingen E. Terpstra, tel. 070-614911, tst. 2118.)

PTT-begroting

Na de kamerdebatten over de PTT-spreiding en de toekomstige organisatie van dit staatsbedrijf (rapport commissie Swarttouw) verliep de behandeling van de PTT-begroting voor 1985 in een kalme sfeer. De oppositie diende zelfs geen enkele motie in.

Enige dagen eerder had een PTT-directeur aangekondigd, dat binnen afzienbare tijd het zelf aanschaffen van een tweede (en volgende) telefoontoestellen, mits van goedgekeurd fabrikaat, zou worden toegestaan. Dat was precies datgene, dat de VVD nog geen half jaar geleden had gevraagd in een motie-De Beer. Die motie was echter door CDA en PvdA weggestemd! De staatssecretaris deelde desgevraagd mede dat weliswaar nog geen beslissing terzake was genomen, maar hij ontkende niet dat een dergelijke maatregel wel werd overwogen. Met verwijzing naar een onderzoek, uitgevoerd door de Consumentenbond, vroeg woordvoeder De Beer nogmaals om het spoedig vrijgeven van het tweede en volgende toestel. Consumenten kunnen op die manier veel goedkoper en vaak ook met meer technische snufjes terecht dan bij het traditionele PTT-toestel.

Verder wees de woordvoeder op de enorme winsten, die de PTT sinds jaar en dag maakt. Over de laatste 10 jaar bedreogen de meevallers gemiddeld ruim 200 miljoen gulden per jaar; dus bovenop de reeds voorziene winst van ruim 1 miljard gulden. Die winst komt overigens vooral van de sector telecommunicatie en uit beleggingen, want de posterijen maken in 1985 een verlies van 190 miljoen gulden. Dit laatste was voor de VVD aanleiding om te bepleiten dat verliesgevende activiteiten zoals het vervoer van pakjes, dat in concurrentie met het bedrijfsleven wordt verricht (dat wel daarop weet te verdienen), door de PTT worden afgestoten.

Voorts stelde De Beer uitvoerig de diefstal en fraude met girobetaalkaarten aan de orde. Voor de zoveelste maal bepleitte hij om op het giropasje ook een foto van de houder op te nemen. Dat zou misbruik sterk bemoeilijken. De PTT wil daar echter niet aan. Daarentegen werd wel positief gereageerd op zijn suggestie, ontvangers van het setje girobetaalkaarten zo zij dit wensen in de gelegenheid te stellen om die op het dichtstbijzijnde postkantoor af te halen. Dit in verband met (herhaalde) diefstallen uit de brievenbus. De

laatste tijd zijn de particuliere stadspostdiensten veel in het nieuws. De VVD is van oordeel dat naast een goede serviceverlening de PTT slechts één consument-vriendelijke mogelijkheid heeft om daarop een antwoord te geven: dat is lagere tarieven voor het lokale verkeer. Voor het overige dient de particuliere besteldiensten geen haarbreed in de weg te worden gelegd, zolang zij zich houden aan de regels van de wet.

Tenslotte kwam nog een veelheid van andere onderwerpen aan bod zoals de postbestelling, buitenbussen, tariefswijzigingen, reclame voor vakbondsspaarbanken, de positie van de postagentschappen, het datanet, viditel, en de invulling van de laatste 100 spreidingsplaatsen in Leeuwarden. Over de Postbank en alles wat daarmee samenhangt zal in een later stadium nog een debat volgen.

(Voor nadere informatie: L.M. de Beer, tel. 070-614911, tst. 2405.)

Uit de Eerste Kamer

Wijziging Wet op de Bejaardenoorden

De Eerste Kamerfractie is op 27 november met tegenzin akkoord gegaan met de wijzigingen in de Wet op de bejaardenoorden. Men vond het wetsvoorstel slecht geformuleerd en gebrekkig in zijn systematiek.

Het hoofdbezwaar, zoals geformuleerd door mevrouw Mr. E. Verder-Smit, was tweemaal.

Allereerst is het wetsvoorstel tijdens de parlementaire behandeling omgevormd van een financieringsregeling (beëindiging van de Bijstandsfinanciering van de bejaardenoorden) tot een soort structuurwet voor de bejaardenzorg, doch is daarin min of meer blijven steken. Het flankerend beleid, de aanvullende zorg voor ouderen die niet of nog niet in een bejaardenoord hoeven te worden opgenomen, is er

aan toegevoegd zonder dat precies vaststaat wat er onder moet worden verstaan en wie het gaat uitvoeren. Een structuurwet voor het ouderenbeleid acht de fractie echter niet wenselijk, evenmin als een structuurwet voor het jeugdbeleid.

Een tweede bezwaar is de zeer matige wijze waarop de positie van de bewoner als individu is gewaarborgd. Als voorbeelden noemde mevrouw Veder-Smit: de verzorgingsovereenkomst wordt uitgehold en is als zodanig niet in de wet genoemd; de bewoner betaalt de verzorgingsprijs niet meer aan het bejaardenoord maar aan de gemeente; ook als men zelf betaalt mag men niet worden opgenomen zonder positief advies van de indicatiecommissie in de overgangsbepalingen staat een artikel, dat in één klap tienduizenden machtigingen en betalingsopdrachten ongedaan maakt.

Mevrouw Veder-Smit vroeg aan de minister bijzondere aandacht voor de kwaliteit van de verzorging. Aangezien de verzorgingsbehoefte van de bewoners zal toenemen (de gemiddelde leeftijd stijgt) en de geldmiddelen scherper worden bewaakt, is een duidelijke bewaking van de kwaliteit noodzakelijk.

Kritische kanttekeningen plaatste zij ook, evenals de woordvoester van het CDA, bij het streven om de capaciteit van de bejaardenoorden per provincie zoveel mogelijk gelijk te schakelen, naar evenredigheid van het aantal bejaarden. Waarom is het nodig om de vrijheid van keuze te beperken en door nivellering het gaan naar populaire provincies af te remmen?

De VVD-fractie gaf uiteindelijk haar stem aan het wetsvoorstel, omdat verlenging van de interimwet onuitvoerbaar is, en omdat de Bijstandsfinanciering zal moeten worden beëindigd. Wanneer de Wet op de Bejaardenoorden in de toekomst zou worden opgenomen in de Wet Voorzieningen Gezondheidszorg en Maatschappelijke Dienstverlening, moet deze wet worden omgewerkt.

(Voor nadere informatie: drs. E. Veder-Smit, tel. 058-122803.)

Achtergrondinformatie

TUSSENSTAND DEREGULERING

1. Inleiding

Het lijkt misschien een beetje rustig aan het dereguleringsfront. Gedeeltelijk is dat ook juist.

In het parlement vinden momenteel geen aparte discussies plaats over het pure onderwerp deregulering. Dat is in 1984 al 5 keer gebeurd. En in 1985 vinden er nog enkele plaats. „Achter de schermen” en als onderdeel van andere onderwerpen, draait de dereguleringsmachine echter gewoon door. Dit verhaal wil een tussenstand geven. Daarbij één opmerking vooraf.

De Nederlandse samenleving („het schip van staat”) is te vergelijken met een mammoettanker. Zo'n schip kun je niet met één ruk aan het stuurwiel een bocht van 90° laten maken. De waterverplaatsing zou dan gevaarlijke vormen kunnen aannemen en het schip zou zelf ook gevaar kunnen lopen.

Zo ook de Nederlandse wetgeving. Die is dermate ingewikkeld en uitvoerig dat je moeilijk met één pennestreek alles kunt afschaffen. En dat is bij deregulering ook niet altijd nodig; sommige onderdelen van regels hebben namelijk wel degelijk bestaansrecht en moeten worden gehandhaafd. Bij deregulering gaat het om stroomlijning, vereenvoudiging en – waar mogelijk – vermindering van regels.

2. Twee jaar Regering Lubbers

a) Er is de afgelopen 2 jaren overigens wel degelijk wat bereikt. Regering en Kamer hebben over zeven sectoren van het overheidsbeleid de hoofdlijnen voor deregulering vastgesteld. Het fundament aangebracht. Tweehonderd onderwerpen zullen en moeten worden gedereguleerd. Een motie-Te Veldhuis/Schartman spreekt uit dat concrete wetsvoorstellen over die 200 onderwerpen vóór de zomer 1985 aan de Kamer moeten zijn voorgelegd. Dat is voor de Nederlandse wetgevingsmachine een formidabele klus. De liberale minister Korthals Altes heeft deze inspanningsverplichting op zich genomen. Want het moet gewoon náást het normale werk worden gedaan. Voor de geïnteresseerde lezer: de zeven hoofdsectoren zijn opgenomen in de volgende 7 dereguleringsrapporten:

- Vermindering en vereenvoudiging van overheidsregelingen (Commissie Geelhoed).
- Stroomlijning en vereenvoudiging steuninstrumentarium voor het bedrijfsleven (Commissie Rutten).
- Stroomlijning en vermindering van wettelijke voorschriften in verband met de economische ontwikkeling (Commissie Van der Grinten).
- Regelgeving sociaal-economische ordening en kwaliteitsbevordering (Commissie Nicaise, follow up van de Commissie Van der Grinten).
- Deregulering inkomstenvorming en arbeidsmarkt (DIA project follow up van de Commissie Van der Grinten).
- Aktieprogramma inzake deregulering op het terrein van de ruimtelijke ordening en milieubeheer (DROM).
- Aktieprogramma inzake deregulering op het terrein van de (woning-)bouwregelgeving.

b) Naast deze hoofdlijnen zijn inmiddels ook diverse concrete dereguleringsvoorstellen bij de Kamer in behandeling. Om er enkele te noemen:

- Wijziging van de Bibliotheekwet. Grotere vrijheid voor gemeentebesturen en bibliotheekbesturen. Minder voorschriften.
- Wijziging wet Milieugevaarlijke Stoffen. Minder omslachtige

handelingen en procedures.

- Wijziging Winkelsluitingswet. Meer handelsmogelijkheden door langere openstellingstijden.
- Intrekking Uitverkopenwet. Functioneerde niet meer.
- Intrekking Wet SIR. Overbodig.
- Intrekking Kaderwet Specifiek Welzijn. Te algemeen, te centralistisch.
- Afschaffing gemeentelijke belasting op sterke drank. Onvoldoende contrôle. Te veel administratieve rompslomp.

c) En ook de VVD-fractie in de Tweede Kamer heeft niet stilgezeten. Een fractiecommissie, onder voorzitterschap van Jan te Veldhuis, heeft in juni 1984 de brochure „deregulering en privatisering in theorie en praktijk” uitgebracht. Hierin worden de achtergronden van de deregulerings- en privatiseringsoperatie uiteengezet. Het geschrift is met name bedoeld voor bestuurders van lagere overheden, zoals provincies en gemeenten. Er worden tientallen voorbeelden voor deregulering en privatisering op regionaal en lokaal niveau genoemd.

En ook is er een draaiboek en een stappenschema in opgenomen. Daardoor wordt het deregulerings- en privatiseringsproces ook voor lagere overheden hanteerbaar en bruikbaar gemaakt.

3. Hoe verder

a) We moeten voorkómen dat de dereguleringsoperatie in dikke stapels papier blijft steken. Deregulering moet óók in de praktijk slagen. Niet alleen omdat het Regeerakkoord dit een pijler van beleid noemt. Maar vooral omdat liberalen zich in dit onderwerp uitermate goed kunnen herkennen. En omdat we in dit Kabinet de kans hebben om er wat van te maken. Dereguleren is een kwestie van sfeer en mentaliteit: hoe zien we de rol van de overheid? Zo sober en terughoudend mogelijk! En als die overheid al moet optreden, hoe dan? Volgens de VVD: door randvoorwaarden te stellen op bijvoorbeeld staatkundig, sociaal, economisch en geestelijk terrein. En niet: door te betuttelen!

Kortom: we zullen ons bij elk overheidsopptreden – nieuw of bestaand – telkens de libeale (deregulerings-)vraag moeten stellen: is het echt nodig?

Zowel op Rijksniveau als bij provincies, gemeenten, gewesten en waterschappen. En ook bij p.b.o.'s e.d. Dus: een stukje mentaliteitsvorming!

b) We zullen voorlopig de voorstellen van de Regering over de genoemde 200 onderwerpen moeten afwachten. De Regering heeft van de Kamer tot de zomer van 1985 de ruimte voor uitwerking gekregen. Voor alle nieuwe onderwerpen, buiten die 200, moeten we een actieve dereguleringsstoets gaan inbouwen. Zowel intern binnen de Kamerfractie (zie c), als extern (Regering en Kamer, zie d); en ook bij de lagere overheden (zie e).

c) Ter bewaking van de dereguleringsfilosofie heeft de VVD-fractie in de Tweede Kamer intern een aparte procedure ontwikkeld. Deze houdt in dat elke politieke VVD-inbreng in de Tweede Kamer, van welk fractielid ook, op dereguleringsaspecten wordt beoordeeld. De fractie zal het dereguleringsselement vanaf het eerste moment zwaar laten wegen.

d) Bij motie – Te Veldhuis heeft de Tweede Kamer uitgesproken dat het Kabinet zich bij elk wetsontwerp zou moeten laten adviseren door een onafhankelijke toetsingscommissie deregulering. Alleen op die manier zou de garantie worden verkregen dat consequent, in alle gevallen, een dergelijke dereguleringsstoets zou plaatsvinden.

Zo'n objectieve toets zou ook het parlement goed kunnen gebruiken bij zijn controlerende taak.

VVD-Minister Korthals Altes liet blijken persoonlijk geen tegenstander te zijn van zo'n onafhankelijke commissie. Maar, het Kabinet ging er niet mee akkoord. Zij volstond aanvankelijk met het aanwijzen van de Minister van Justitie als coördinerend bewindsman. De VVD-fractie vond dit wat mager. Op deze manier zou de structurele deregulerings-aanpak minder zijn.

En verder heeft de Minister van Justitie bijv. geen sancties ten opzichte van de andere Ministers.

Zeer onlangs zijn echter de „Aanwijzingen inzake terughoudendheid met regelgeving" voor alle Ministeries vastgesteld. In 15 punten wordt op de grootst mogelijke soberheid aangedrongen. (De hand van VVD'er Korthals Altes is hierin duidelijk terug te vinden).

Deze „aanwijzingen" zullen tot gevolg hebben dat in de Memories van Toelichting op wetsontwerpen duidelijk op de 15 dereguleringsstoetsingspunten moet worden ingegaan; de Raad van State zal er zijn mening over geven; en vervolgens krijgt de Staten-Generaal beide onder ogen. Aldus krijgt de dereguleringsstoets dus duidelijk meer profiel voor wat betreft nieuwe wetgeving.

Voor een onafhankelijke dereguleringsstoetsing komen in theorie dus nog 3 varianten in aanmerking:

- 1) een motie indienen die op uitvoering van de eerste motie aandringt; dit zal waarschijnlijk weinig uithalen;
- 2) voorlopig afwachten of de werkwijze met de Aanwijzingen c.a. een goed alternatief zal blijken te zijn;
- 3) de onafhankelijke toetsing wettelijk vastleggen.

Voor die laatste mogelijkheid zou een initiatief-wetsontwerp nodig zijn. De Regering heeft namelijk bewust niet voor deze optie gekozen. Tijdens een Uitgebreide Commissie Vergadering op 4 februari 1985 zal de fractie een definitieve mening moeten geven.

Vooralsnog worden alle drie mogelijkheden openge-
laten.

e) Een dergelijke dereguleringscommissie en -toetsing zouden ook op provinciaal en gemeentelijk niveau goede diensten kunnen bewijzen. Ook bij deze organen is namelijk veel dereguleringsseer te behalen. Bij een goede analyse zal waarschijnlijk blijken dat deze lichamen vol met overbodige regels zitten. Een onderwerp, dat bij de Algemene Beschouwingen van Raden en Staten kan worden aangeroerd.

Zie ook eerder genoemde brochure; daarin staan de filosofie en vele voorbeelden.

Waarom zouden trouwens VVD'ers in Provinciale Staten en gemeenteraden niet aandringen op de instelling van „eigen" dereguleringscommissies?! Er zouden wel eens hele rake conclusies uit kunnen worden getrokken! Dus: een „commissie Geelhoed- op lokaal/regionaal niveau".

Zeker het overwegen waard!

4. Slot

Het dereguleringsproces is soms een zaak van de korte termijn, maar vaak ook van wat langere adem. Hoe graag we ook zouden willen en hoe hard we er ook aan trekken, deregulering is zeker geen toverformule om in één zucht de gehele Nederlandse wetgeving volledig naar de VVD-hand te zetten.

Alleen al omdat CDA en PvdA ook hun visies dienaangaande hebben. Heden ten dage vindt om politieke redenen nog steeds wetgeving plaats, die vanuit pure deregulerings-optiek gezien, geen schoonheidsprijs verdient. En ook is de totale reguleringsdrift nog niet verdwenen, zoals blijkt uit nogal wat circulaire's.

Maar in alle eerlijkheid: we zijn wél goed op weg om die mentaliteitsomgeving tot stand te brengen. En die mentaliteit moet er op zijn minst zijn om de deregulering definitief door te drukken. Er is een goede kans dat volgend jaar omstreeks deze tijd het dereguleringsbouwwerk overeind staat. De funderingen hebben we inmiddels gelegd. Daarna kan met de verdere aankleding en inrichting worden doorgegaan.

Voor liberalen op Rijks-, provinciaal- en gemeentelijk niveau is het nu van het allergrootste belang om vast te houden en door te bijten. De dereguleringsakker is geploegd, er is gezaaid, en nu moet met kracht aan een goede oogst (medio 1985) worden gewerkt. Daarbij moeten we misschien tussentijds nog slecht weer trotseren of veel onkruid wieden. Wanneer we onze aandacht echter op de dereguleringszaak blijven richten, en ons niet laten afleiden of afschrikken door bijzaken, dan ligt die goede oogst in het vooruitzicht.

Voorwaar, een uitdaging voor liberalen op alle bestuursniveau's.

(Voor nadere informatie: mr A.J. Veldhuis, tel. 070-614911, tst. 2288).